

7. Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения : [уч. пособие] / А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн [и др.]. – К. : ИСДО, 1993. – 336 с.
8. Червонецкий В. В. Экологическое образование в школах развитых стран мира / В. В. Червонецкий. – М. : [б. в.], 1992. – 93 с.

ВЛАСЮК О. Я. *Корреляция уровней самооценки будущих специалистов и их готовности к экологическому самообразованию.*

Статья освещает проблему формирования готовности студентов естественных специальностей к экологическому самообразованию. Автор анализирует аспект корреляции уровней самооценки студентов и их готовности к экологическому самообразованию, базируясь на данных педагогического эксперимента.

Ключевые слова: самооценка, экологическое самообразование, будущий специалист, преподаватель.

VLASYUK O. YA. *Correlation Among Levels of Self-Rating and the Readiness to Ecological Self-Education*

The article highlights the problem of forming the readiness to ecological self-education of the students of natural sciences faculties. On the base of pedagogical experiment data, the author analyzes the aspect of correlation of the levels of students self-rating and their readiness to ecological self-education.

Keywords: self-appraisal, ecological self-education, future specialist, teacher.

Войтовська О. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті вказано, що педагогічна діагностика у вищій школі спрямована на виявлення фактичного стану, специфічних особливостей, що відбуваються в учасників процесу педагогічної взаємодії та у самому процесі, а також на прогнозування перспектив цих змін.

Ключові слова: педагогічна діагностика, професійна компетентність, майбутні учителі фізичної культури, біологічні дисципліни.

У сучасному суспільстві, що стрімко розвивається, все більше зростає потреба у професійно компетентних педагогах. Збільшуються вимоги до якості підготовки майбутніх вчителів та до їх професійної діяльності. Вища педагогічна школа сьогодні покликана забезпечувати підготовку вчителя, зорієнтованого на особистісний і професійний саморозвиток, готового творчо працювати. Професійне і особистісне становлення вчителя багато в чому залежить від якості підготовки студента у вищому навчальному закладі.

Одним із завдань, що постають перед вищою освітою, є сприяння

адаптації студентів до нових умов життя. Сучасний рівень вимог до підготовки фахівців різних галузей, в тому числі і фахівців з фізичного виховання і спорту, зумовлює не тільки потребу постійного вдосконалення процесу навчання, застосування нових форм роботи, а й впровадження педагогічної діагностики з метою перевірки, постійного контролю, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналізу, виявлення динаміки, тенденцій, подальшого розвитку знань та вмінь студентів.

Теоретичне обґрунтування різних аспектів педагогічної діагностики знайшло своє відображення у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, таких як В. Аванесов [1], Б. Битинас [2], В. Максимов [8], Е. Стоунс [11], Г. Цехмістрова [12] та ін.

Питання професійної компетентності педагога розглядали В. Болотов [3], Т. Браже [4], Є. Ф. Зеєр [6], І. Зимня [7], О. Марк [9], З. Слабунова [10] та ін.

Метою статті було охарактеризувати деякі аспекти, які визначають педагогічну діагностику професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

На думку В. Аванесова, предмет педагогічної діагностики – вимірювання (оцінка) певних якостей особистості, що є причиною для твердження, що ця діагностика повинна бути невід’ємною частиною педагогічної практики і теорії, тобто педагогіки [1, с. 26]. Науковець вважає, що об’єктом у більшості випадків є учні або студенти всіх освітніх закладів [1, с. 26].

Науковці Б. Битинас і Л. Катаєва основними завданнями педагогічної діагностики вважають виявлення оптимальної сукупності фіксованих показників стану педагогічних явищ і процесів, що свідчить про те, що ефективність проведення діагностичних процедур тісно пов’язана із стандартами і заданими нормами, які повинні бути придатними для практичного використання [2, с. 13]. Під стандартизацією ці науковці розуміють, з одного боку, уніфікацію засобів збору інформації, регламентацію умов його застосування, процедур збору інформації, а з другого – добір еталону стандартизації [2, с. 14].

В. Г. Максимов у своїх дослідженнях зазначає, що педагогічна діагностика спрямована на виявлення передумов реалізації педагогічних цілей, завдань, рівня їх досягнення, а також причин недоліків навчально-виховної діяльності [8, с. 51]. Як вважає науковець, основними напрямками діагностики є такі: виявлення вихідного рівня і перспектив розвитку особистості як основи педагогічного прогнозування і цілепокладання; визначення розвивального потенціалу середовища становлення та розвитку особистості та окремих засобів навчання і виховання як основи

для їх відбору і проектування педагогічних систем; моніторинг (контроль проходження і корекція) педагогічного процесу; виявлення факторів і умов, що забезпечують динаміку оптимального характеру педагогічної діяльності; оцінка результативності педагогічної діяльності, виявлення можливостей її подальшого удосконалення [8, с. 51].

На переконання Г. Цехмістрової і Н. Фоменко, “педагогічна діагностика не замінює собою дидактичних засобів навчання, а допомагає виявити умови, досягнення та недоліки цього процесу, визначити шляхи підвищення його ефективності та вдосконалення підготовки фахівців відповідно до поставленої мети” [12, с. 63].

На думку англійського психодидакта Е. Стоунса, діагностика є засобом контролю успішності й вивчення шляхів, що ведуть до її підвищення. Але вчений значно звужує це поняття, зводячи діагностику тільки до інтенсивного застосування тестів, що, на його думку, сприяє успішному розв'язанню найрізноманітніших діагностичних завдань [11, с. 290].

З'ясуємо сутність професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Компетентність, як зазначає З. Слабунова, важлива з погляду здатності індивіда не лише добре орієнтуватися у своїй справі, ефективно, автономно і раціонально працювати за обраною спеціальністю, а й адекватно реагувати на виникнення під час роботи різних екстраординарних ситуацій [10, с. 29].

Як вважає О. В. Марк, “професійна компетентність майбутнього вчителя – це явище його поступової професіоналізації, динамічна, процесуальна сторона його професійної підготовки, характеристика професійного зростання, професійних змін як діяльнісних, мотиваційних, етичних так і особистісних” [9, с. 136]. В. А. Болотов зазначає, що компетентність не тотожна “проходженню курсу”, а пов'язана з деякими додатковими чинниками розвитку фахівця, його особистим творчим потенціалом, особистими якостями, здібностями, професійним досвідом, здатністю й потребою у саморозвитку, а також позитивна ціннісна мотивація [1, с. 13].

Як констатують В. А. Болотов і В. В. Серіков, психологічний механізм формування компетентності суттєво відрізняється від механізму формування понятійного “академічного” знання, яке призначене для запам'ятовування, відтворення чи одержання іншого знання логічним або емпіричним шляхом [3, с. 12]. Науковці зазначають, що природа компетентності така, що вона, будучи продуктом навчання, не прямо впливає з нього, а постає як наслідок саморозвитку індивіда, його не стільки технологічного, скільки особистого зростання, є результатом

самоорганізації і узагальнення діяльнісного і особистого досвіду [3, с. 12].

Є. Ф. Зеєр та Є. Симанюк вказують, що компетентність на відміну від узагальнених, універсальних знань має діяльнісний, практикоорієнтований характер. Тому вони, крім системи теоретичних і прикладних знань, містять також когнітивну й операційно-технологічну складові. Як вважають науковці, компетентність – це сукупність (система) знань у дії [6, с. 26]. Оскільки дослідники також підкреслюють, що набування, перетворення та використання знань передбачає активну діяльність пізнання, тому в структуру компетентності входять також емоційно-вольовий і мотиваційний компоненти [6, с. 26]. Такий підхід до розуміння суті компетентності як діяльнісного, процесуального знання збігається з підходом І. О. Зимньої, яка, розглядаючи соціально-професійну компетентність, визначає, що вона проявляється в діях, діяльності, поведінці, вчинках людини і є її особистою, інтегративною якістю, що формується у результаті освіти, і яка проявляється в адекватному вирішенні (стандартних і нестандартних, що потребують творчого підходу) завдань у всьому розмаїтті соціальних і професійних ситуацій [7, с. 92].

Науковці Т. Браже і В. Радул вказують на те, що професійна компетентність людей, які працюють у системі “людина – людина”, визначається не тільки базовими знаннями та уміннями, а й ціннісними орієнтаціями спеціаліста, мотивами його діяльності, усвідомленням самого себе у світі та світу навколо себе, стилем взаємодії з людьми, загальною культурою, здатністю до розвитку свого творчого потенціалу [4, с. 90].

Належний рівень розвитку професійної компетентності студента педагогічного вищого навчального закладу як внутрішній компонент і невід’ємна умова успішної діяльності дає змогу майбутньому фахівцю виконати своє призначення педагога-гуманіста, здатного до творчості, вільного вибору власного рішення, професійного самовдосконалення.

Як зазначає Ю. В. Голенкова, “учитель фізичної культури повинен мати повний спектр здібностей і вмінь” [5, с. 8]. На думку автора, “учителю фізичної культури необхідні дидактичні, академічні, перцептивні, мовні, організаторські, комунікативні та атенційні здатності” [5, с. 8]. Автор вважає, що “специфіка уроків фізичної культури є одним із факторів, який збільшує інтенсивність та напруження діяльності вчителя” [5, с. 9]. Як вказує Ю. В. Голенкова, “у зв’язку з цим важливою складовою структури діяльності вчителя фізичної культури стають саморегулятивні дії” [5, с. 9]. Науковець зауважує, що “формування професійних якостей повинно відбуватися у студентські роки, бо це є фундаментом успіху у такому виді діяльності” [5, с. 8].

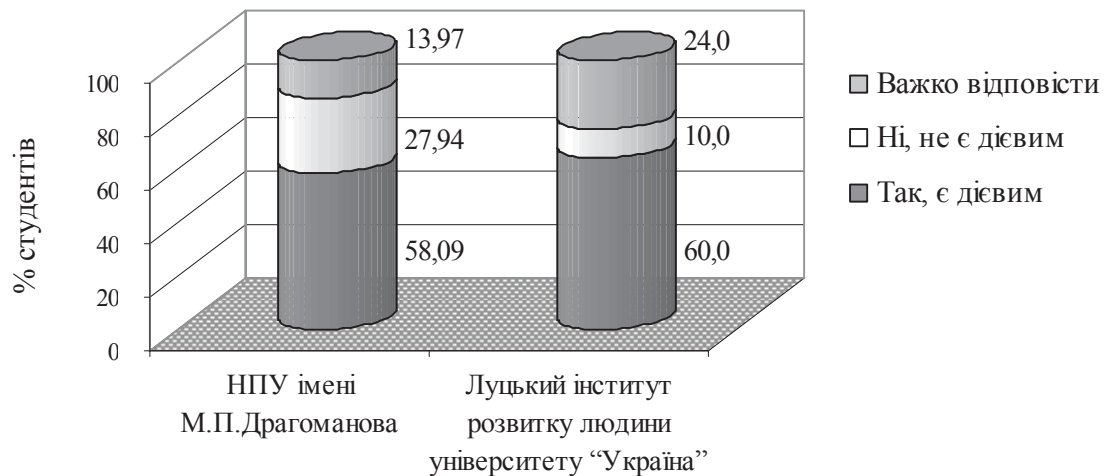
Розглянемо особливості біологічної освіти майбутніх учителів фізичної

культури. На нашу думку, дисципліни біологічного спрямування становлять базисну складову у формуванні фахової компетентності майбутніх учителів фізичної культури та є фундаментальним підґрунтям для засвоєння інших професійно орієнтованих дисциплін.

Біологічну підготовку майбутніх учителів фізичної культури ми характеризуємо як спеціально організований процес оволодіння біологічними знаннями, уміннями та навичками та на цій основі формування професійно значущих рис, необхідних для майбутньої професійної діяльності фахівців.

Отже, педагогічна діагностика в сучасних умовах стає основою технологізації педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та діяльності його учасників, оскільки суттєво може вплинути на ефективність, раціональність, цілеспрямованість педагогічної практики.

Ми проанкетували 136 студентів Інституту фізичного виховання та спорту **Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова** та 50 студентів Луцького інституту розвитку людини університету “Україна” .

Рис. 1. Розподіл студентів, опитаних щодо їх ставлення до проведення модульного контролю знань, пов'язаного із перевіркою рівня знань, умінь та навичок студентів у межах певного модулю конкретної навчальної дисципліни

На перше запитання анкети “Чи дієвим, на Вашу думку, є проведення модульного контролю знань майбутніх учителів фізичної культури, пов'язаного із перевіркою рівня знань, умінь та навичок студентів у межах певного модулю конкретної навчальної дисципліни після засвоєння студентами певних змістових модулів?” студенти Інституту фізичного виховання та спорту **Національного педагогічного університету імені**

М. П. Драгоманова відповіли таким чином: “так, є дієвим” – 58,09% студентів, “ні, не є дієвим” – 27,94% студентів, “важко відповісти” – 13,97% студентів. Студенти Луцького інституту розвитку людини університету “Україна” відповіли таким чином: “так, є дієвим” – 66% студентів, “ні, не є дієвим” – 10% студентів, “важко відповісти” – 24% студентів (рис. 1).

Результати аналізу відповідей студентів на друге запитання анкети “Чи дієвим, на Вашу думку, є проведення семестрового (підсумкового) контролю знань студентів у формі екзамену або заліку, що призначений для перевірки засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни?” дають змогу констатувати, що студенти Інституту фізичного виховання та спорту **Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова** відповіли так: “так, є дієвим” – 57,35% студентів, “ні, не є дієвим” – 26,47% студентів, “важко відповісти” – 16,18% студентів. Студенти Луцького інституту розвитку людини університету “Україна” відповіли: “так, є дієвим” – 86% студентів, “ні, не є дієвим” – 10% студентів, “важко відповісти” – 4% студентів (рис. 2).

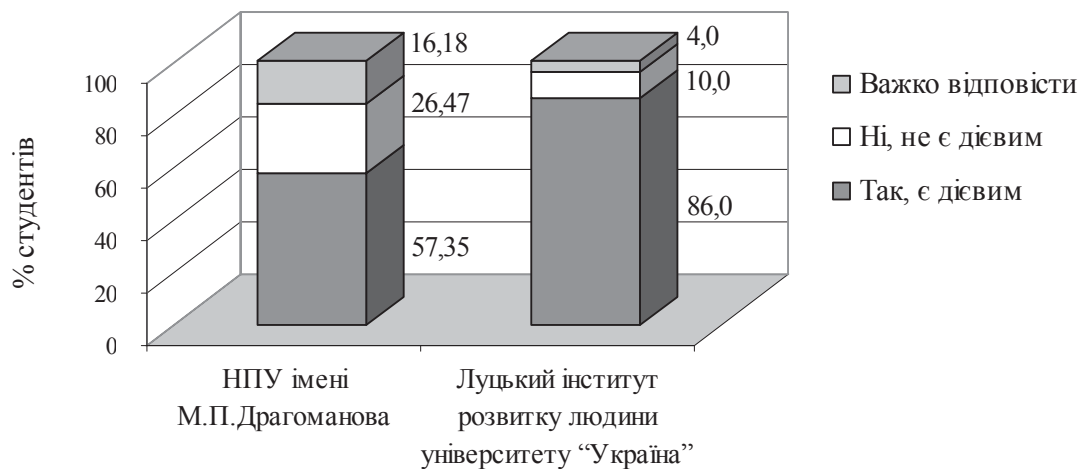

Рис. 2. Розподіл студентів, опитаних щодо їх ставлення до проведення семестрового (підсумкового) контролю знань студентів у формі екзамену або заліку, що призначений для перевірки засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни

Результати проведеного анкетування свідчать, що на третє запитання “Чи дієвим, на Вашу думку, є проведення захисту курсових робіт студентами?” студенти Інституту фізичного виховання **Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова** відповіли так: “так, є дієвим” – 51,47% студентів, “ні, не є дієвим” – 25% студентів, “важко відповісти” – 23,53% студентів. Студенти Луцького інституту розвитку

людини університету “Україна” **на це саме питання** відповіли таким чином: “так, є дієвим” – 66% студентів, “ні, не є дієвим” – 20% студентів, “важко відповісти” – 14% студентів (рис. 3).

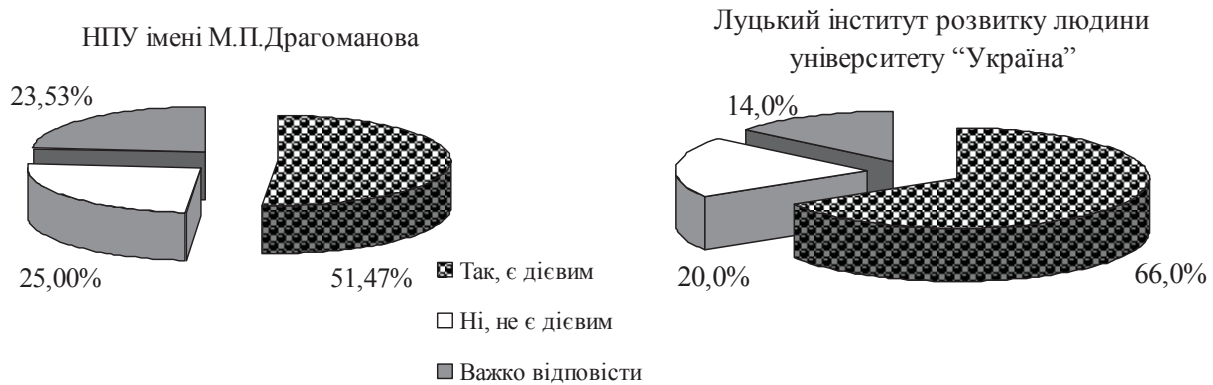

Рис. 3. Розподіл студентів, опитаних щодо їх ставлення до проведення захисту курсових робіт

Таким чином, проблема педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін є досить актуальною в сучасних умовах розвитку суспільства. Діагностування знань, умінь і навичок студентів є засобом управління навчальною діяльністю, що дає змогу постійно удосконалювати й оптимізувати педагогічний процес. І саме правильно організована комплексна діагностика, яку необхідно застосовувати на всіх етапах навчання, забезпечує ефективність організації педагогічного процесу.

Використана література:

1. Аванесов В. С. Определение, предмет и основные функции педагогической диагностики / В. С. Аванесов // Педагогическая диагностика. – Режим доступа: ucheba.com/ur_rus/k_metodkopilka/avanesov.htm
2. Битинас Б. П., Катаева Л. И. Педагогическая диагностика: сущность, функции, перспективы / Б. П. Битинас, Л. И. Катаева // Педагогика. – 1993. – № 2. – С. 10-15.
3. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной парадигме / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
4. Браже Т. Г. Развитие творческого потенциала учителя / Т. Г. Браже // Сов. педагогика. – 1989. – № 8. – С. 89-94.
5. Голенкова Ю. В. Психологічний аналіз праці вчителя фізичної культури / Ю. В. Голенкова // Теорія і методика фізичного виховання. – 2008. – № 6. – С. 6-10.
6. Зеер Э. Компетентностный подход к модернизации профессионального образования / Э. Зеер, Э. Сыманюк // Высшее образование в России. – 2005. – № 4. – С. 23-30.
7. Зимняя И. А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека / И. А. Зимняя // Интернет-журнал “Эйдос”. – 2006. – 4 мая. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2006/0504.htm>
8. Максимов В. Г. Педагогическая диагностика в школе. – М., 2002. – 140 с.
9. Марк О. В. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) [та ін.]. – Запоріжжя, 2008. – Вип. 49. – 348 с.

10. Слабунова З. З. Компетентностный подход в гражданском образовании / З. З. Слабунова. – Режим доступу : // www.vu-narod.ru/SLAB.DOC
11. Стоунс Э. Психопедагогика. – М., 1984. – 470 с.
12. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. зал. / Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко – К. : Слово 2005. – 280 с.

Войтовская О. Н. Некоторые аспекты педагогической диагностики профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин.

В статье указано, что педагогическая диагностика в высшей школе направлена на выявление фактического состояния, специфических особенностей, которые происходят в участниках и в самом процессе педагогического взаимодействия, а также на прогнозирование перспектив этих изменений.

Ключевые слова: педагогическая диагностика, профессиональная компетентность, будущие учителя физической культуры, биологические дисциплины.

VOITOVSKA O. Some aspects of pedagogical diagnostics of professional competence of future teachers of physical culture in the process of studying the biological disciplines.

The article stated that pedagogical diagnostics in high school is aimed at identifying the actual status of specific features that occur in participants and in the pedagogic interaction, as well as forecasting the prospects of these changes.

Keywords: pedagogical diagnostics, professional competence, future teachers of physical culture, biological disciplines.

**Волошанська І. В.
Дрогобицький державний педагогічний
університет ім. І. Франка,
Миськів І. С.**

Національний університет “Львівська політехніка”

РЕАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті проаналізовано вплив суб'єкт-суб'єктної взаємодії на процес іншомовної комунікації, визначено сутність комунікації, виділено нетрадиційні методи спілкування викладача та студента на заняттях іноземної мови, запропоновано форми виконання комунікативно-зорієнтованих завдань а також обґрунтовано умови, необхідні для суб'єктів навчальної діяльності у процесі іншомовної комунікації.

Ключові слова: суб'єкт, навчальний процес, іншомовна комунікація, іноземні мови, метод, форма, умови, педагог, студент.

Проблема суб'єкт–суб'єктних стосунків є особливо актуальною сьогодні з огляду на те, що століття, яке закінчилося, і століття, яке розпочалося, характеризуються значним зростанням науково-технічного прогресу, інтенсифікацією виробництва, механізацією і, особливо, інформатизацією суспільних взаємин між суб'єктами діяльності,